

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG

P698 D 2289
P725 D 2292

Strategie fir d'Promotioun vun der Lëtzebuerger Sprooch

Mäerz 2017

Iwwerbléck

1. En 20-Joresplang fir eng Sproochen- a Kulturpolitik ronderëm d'Lëtzebuergesch	4
2. E Kommissär fir d'Lëtzebuerg Sprooch	4
3. En „Zentrum fir d'Lëtzebuergesch“	5
4. Verankerung vun der Lëtzebuerg Sprooch an der Verfassung	5
5. Lëtzebuerg Sprooch op EU-Niveau	5
I. De Stelleväert vun der Lëtzebuerg Sprooch stäerken	6
6. Dokumentatioun vun der Sproochegeschicht	6
7. Iwwersetze vu staatlechen Internetsitten op Lëtzebuergesch	6
II. D'Norméierung, de Gebrauch an d'Etude vun der Lëtzebuerg Sprooch virundreiwen	6
8. LOD-Webportal	6
9. Norméierung vun Orthographie a Grammaire	6
10. Helpline fir Froen ronderëm d'Lëtzebuerg Sprooch	6
11. Online-Portal vun de Fördermoossname fir d'Lëtzebuerg Sprooch	7
12. Ëffentlecheetsaarbecht vun der Fuerschung	7
13. Kooperatioun mat Universitëten am Ausland	7
14. Etude zu Jugendsprooch a Jugendkommunikatioun	7
III. D'Léiere vun der Lëtzebuerg Sprooch a Kultur fördern	7
15. Lëtzebuergesch an de Betreuungsstrukturen	7
16. Lëtzebuergesch am Cycle 1	8
17. Lëtzebuergesch als Friemsprooch (LaF)	8
18. Méisproocheg Léiermaterialien	8
19. Obligatoresch Lëtzebuergeschcoursen an den internationale Grondschoulen	8
20. Literaturconcours fir d'Kannerliteratur	8
21. Ergänzungsmaterial am Beräich vum LaF	9
22. Förderung vun de Lieskompetenzen	9
23. Optiounscours „Orthographie“	9
24. Optiounscours „Lëtzebuergesch Kultur a Literatur“	9
25. Optiounscours „Kreatiivt Schreiwen am Lëtzebuergesch“	9
26. Obligatoresch Lëtzebuergeschcoursen an den internationale Secondaire-Schoulen	9
27. Erweiderung vun der Offer u Lëtzebuergeschcoursen (LaF an Orthographie) an der Erwuessenebildung	10
28. Nei Offer u Sproochcoursen (LaF) fir Persounen mat DPI- a BPI-Statut	10
29. Congé linguistique	10
30. Sproochekenntnisser am sozialen, therapeuteschen a Familljesecteur	11
31. Sproochekenntnisser am Gesondheetssecteur	11

32. Contrat d'accueil et d'intégration	11
33. Lëtzebuerger Integratiouns- a Sozialkohäsiounscenter (LISKO).....	11
34. Eeler Leit.....	11
35. Université de la Grande Région (UniGR)	12
36. Ëffentlechkeetscampagne fir d'Promotioun vun der Lëtzebuerger Orthographie	12
IV. D'lëtzebuergeresch-sproocheg Kultur promouvéieren	12
37. Kulturell Projeten a Lëtzebuerger Sprooch	12
38. En nationalen Dag vun der Lëtzebuerger Sprooch a Kultur	12
39. En nationale Präis fir d'Verdéngschter ronderëm d'Lëtzebuerger Sprooch	12
40. Roll vun de kulturellen Instituter an der Opwäertung vum Lëtzebuergeresch als kulturelle Patrimoine	13

Strategie fir d'Promotioun vun der Lëtzebuerger Sprooch

Eng laangfristeg Sproochen- a Kulturpolitik

D'Regierung erkennt d'Wichtigkeet vun der Lëtzebuerger Sprooch als Kommunikatiouns-, Integratiouns- a literaresch Sprooch un. Och wann et scho vill Moossname gëtt, fir d'Lëtzebuerger Sprooch ze fërderen, wëllt d'Regierung hiert Engagement fir d'Sprooch nach eng Kéier verstärken. Mee och d'Méisproochegkeet ass eng Charakteristik vu Lëtzebuerg. Nieft dem Lëtzebuergeschen, dem Däitschen an dem Franséische sinn am Alldag nach aner Sproochen am Gebrauch. Zesumme prägen si d'Identitéit vun eisem Land an droen e wesentlechen Deel zur sozialer Kohäsion bäi. Dofir engagéiert sech d'Regierung mat der Promotioun vum Lëtzebuergeschen och gläichzäiteg fir d'Promotioun vun der Méisproochegkeet.

Véier staark Engagementer vun der Regierung

D'Regierung viséiert véier grouss, iwwergräifend Ziler an engagéiert sech konkret fir:

1. de Stelleväert vun der Lëtzebuerger Sprooch ze stäerken;
2. d'Norméierung, de Gebrauch an d'Etude vun der Lëtzebuerger Sprooch virunzedreiwen;
3. d'Léiere vun der Lëtzebuerger Sprooch a Kultur ze fërderen;
4. d'lëtzebuergesch-sproocheg Kultur ze promouvéieren.

1. En 20-Joresplang fir eng Sproochen- a Kulturpolitik ronderëm d'Lëtzebuergesch

Well dëst praktesch all d'Beräicher vun der Ëffentlechkeet an och all d'Ministère concernéiert, ass d'Regierung der Meenung, datt een sech dofir muss eng eenheetlech Strategie ginn, déi vun alle gedroe gëtt an op déi all hischaffen. D'Festhale vu gemeinsamen an iwwergräifende Richtlinne sollen e kohärente Suivi vun der Lëtzebuerger Sprooch erméiglechen. Dës Strategie fir d'Fërdere vun der Lëtzebuerger Sprooch wäert zesumme mat allen Acteure vun eiser Gesellschaft ausgeschafft ginn, an an engem 20-Joresplang fir d'Fërdere vun der Lëtzebuerger Sprooch festgehale ginn.

2. E Kommissär fir d'Lëtzebuerger Sprooch

Fir dësen 20-Joresplang auszeschaffen, an der Regierung hiren Engagement fir d'Lëtzebuergesch nach weider ze stäerken, gëtt de Poste vun engem Kommissär fir d'Lëtzebuerger Sprooch geschafen. Seng Missioun wäert et sinn, d'Ministère vun der Educatioun an der Kultur am Hëlblick op d'Promotioun vum Lëtzebuergeschen ze beroden an d'Efforten an deem Beräich vun alle Ministèreen an Administratiounen ze koordinéieren. De Kommissär soll ënner anerem de besteeënde Mesuren an Efforten e Kader ginn, d'Kohärenz vun de sproochlechen Iwwerleeungen assuréieren, de Suivi vun de Mesuren institutionaliséieren, an den Dialog tëscht deenen eenzelen Interessenten, déi sech mam Sproochgebrauch, respektiv der Kultur zu Lëtzebuerg beschäftegen, opbauen, koordinéieren an um

Liewen halen. De Kommissär gëtt a senger Aarbecht vun engem interministerielle Comité begleet a kann iwwert dee Wee och mat Missiounen beauftragt ginn.

3. En „Zentrum fir d'Lëtzebuergesch“

Ronderëm de Kommissär fir d'Lëtzebuergesch Sprooch gëtt en „Zentrum fir d'Lëtzebuergesch“ geschafen. Zu sengen Aufgaben gehéieren d'Etude an d'Norméierung vun der Lëtzebuergesch Sprooch an der Sproochsituatioun zu Lëtzebuerg, an d'Sproochpromotioun, souwuel an der Lëtzebuergesch Gesellschaft wéi am europäeschen an internationale Kontext. Den Zentrum schafft eng mat den anere Akteuren an deem Beräich (CNL, CNA, Uni Lëtzebuerg, ...) zesummen. Seng Mataarbechter wäerten sproochlech a kulturell Experten aus verschiddene Beräicher sinn (Linguistik, Sproochgeschichte, Educatioun, Kultur...).

4. Verankerung vun der Lëtzebuergesch Sprooch an der Verfassung

An eiser méisproocheger a multikultureller Gesellschaft huet d'Lëtzebuergesch Sprooch e ganz besonnesche Stellenwert: Si ass Kommunikatiouns-, Integratiouns- a literaresch Sprooch zäuglech. Dese Stellenwert gëllt et net nëmmen ze erhalen, mee och ze stäerken. Dofir ass d'Regierung der Meenung, dass d'Lëtzebuergesch als Nationalsprooch an der Verfassung soll verankert ginn. Gläichzäiteg ass awer och d'Sproochdiversitéit e prägnante Facteur vun eiser kultureller Identitéit an dem gesellschaftlechen Zesammenhalt zu Lëtzebuerg. Dofir soll och si an der Verfassung verankert ginn.

5. Lëtzebuergesch Sprooch op EU-Niveau

D'Regierung wäert mat den europäeschen Institutiounen Negociatiounen ophuelen, fir mat hinnen en Accord iwwert en „arrangement administratif“ ze fannen, esou wéi en an de Conclusiounen vun dem EU-Conseil ënnert der Lëtzebuergesch Presidence 2005 festgehale gouf.

All Bierger soll esou d'Recht kréien, sech op Lëtzebuergesch un d'europäesch Institutiounen ze adresséieren, an eng Äntwert op Lëtzebuergesch ze kréien.

D'Zil vun der Demarche vun der Regierung ass, dass d'Lëtzebuergesch Praxis, wéi se am Gesetz vun 1984 festgehale ginn ass, um EU-Niveau soll applizéiert ginn. Konkret heescht dat, dass d'franséisch Sprooch och weiderhin d'Sprooch vun den offiziellen nationalen an europäeschen Dokumenter wäert bleiwen, an och d'Aarbechtssprooch am Echange tëscht dem Lëtzebuergesch Staat an den europäeschen Institutiounen soll sinn.

Nieft dësen iwwergeuerdende Mesuren huet d'Regierung eng ganz Rei vun Initiativen ergraff, fir d'Roll vum Lëtzebuergesch – ëmmer am Kontext vun der méisproocheger Situatioun am Land – an der Gesellschaft ze stäerken. Duerch dee Pak vu Moossname sollen déi véier Ziler erreecht ginn an d'Promotioun vun der Lëtzebuergesch Sprooch a Kultur kohärent an nohalteg geséichert ginn. D'Mesuren cibléieren all Käier ënnerschiddlech Zilgruppen, souwuel wat de Contenu wéi och wat den Alter ugeet.

I. De Stellewäert vun der Lëtzebuerger Sprooch stärken

6. Dokumentatioun vun der Sproochegeschicht

D'Archivaarbecht an d'Ausstelle vun de bedeutendste sproochhistoreschen Dokumenter ass eng weider wichteg Aufgab, fir de Stellewäert vum Lëtzebuergeschen an der Sproochenvielfalt ze erhéijen. D'Sproochegeschicht vum Land soll mat Hëllef vun Erklärungen visualiséiert ginn, zum Beispill iwwert de Wee vun enger Ausstellung, fir ze weisen, wéi sech eis Sproochesituatioun am Kontext vun der gewuessener a gelieferter Méisproochegkeet entwéckelt huet. Zilpublikum sollen esouwuel Awunner vu Lëtzebuerg, Frontaliere wéi och Touristen sinn, déi eppes iwwert eis Sprooch wëlle gewuer ginn.

7. Iwwersetze vu staatlechen Internetsitten op Lëtzebuergesch

Opgrond vum Gewicht vum Franséischen als wichtegst administrativ Sprooch ginn d'Internetsitte vun de Ministère an de staatleche Services aktuell haaptsächlech, wann net esouguer exklusiv, op Franséisch ugebueden. Fir de Gebrauch vum Lëtzebuergeschen am Kontakt mat de Bierger auszubauen, soll d'Lëtzebuergesch an Zukunft op de staatlechen Internetsäiten eng fest Plaz kréien. Dofir wëllt d'Regierung verschidden Online-Contenten, déi fir de Grand public relevant sinn, an d'Lëtzebuergesch iwwersetzen.

II. D'Norméierung, de Gebrauch an d'Etude vun der Lëtzebuerger Sprooch virundreiwen

8. LOD-Webportal

De Lëtzebuerger Online Dictionnaire (LOD), deem 2004 vum Kulturministère an d'Liewe geruff gouf, wäert am Laf vun 2018 ofgeschloss ginn an integral, och am Open Data, accessibel sinn. De Virdeel vun engem Online-Dictionnaire ass, datt dës permanent aktualiséiert ka ginn an esou stänneg op sproochlech Phenomenen an Entwécklungen reagéiere kann. Nieft dem Dictionnaire sollen d'Funktione um LOD-Webportal weider ausgebaut ginn.

9. Norméierung vun Orthographie a Grammaire

Eng weider Prioritéit ass d'Opschaffen an d'Vermëttlung vu sproochstrukturellen Aspekter vum Lëtzebuergeschen. Heizou gehéieren d'Norméierung vu grapheschen a grammatikaleschen Elementer vun der Sprooch.

Den zukünftege Kommissär fir d'Lëtzebuerger Sprooch suert dofir, datt déi Themfelder vun der Lëtzebuerger Orthographie, déi nach net gekläert sinn, sou séier wéi méiglech opgeschafft ginn. Op Basis dovunner hält de Conseil fir d'Lëtzebuerger Sprooch (*Conseil permanent de la langue luxembourgeoise*) eng eenheetlech Orthographie fest, déi am Kader vun engem koordinéierten Text publizéiert gëtt.

10. Helpline fir Froen ronderëm d'Lëtzebuerger Sprooch

De Service vum LOD, dee sproochlech Ënnerstëtzung ubitt fir d'Öffentlechkeet (Hëllef iwwer SMS, Telefon oder E-Mail) wéi och fir d'Verwaltungen (Iwwersetzungen, Verbesserungen, Wuertlëschten), gëtt weider gefërdert.

11. Online-Portal vun de Fördermoosname fir d'Lëtzebuerger Sprooch

De Kommissär fir d'Lëtzebuerger Sprooch suergt fir d'Verëffentlechung vun enger kompletter Bestandsopnam vun de Moosname fir d'Lëtzebuerger Sprooch. Et gëtt eng national Plattform geschafen, wou all Formatiounen, Projeten a finanziell Hëllef verëffentlecht ginn.

12. Ëffentlechkeetsaarbecht vun der Fuerschung

Wëssenschaftlech a qualitativ Informatiounen iwwer d'Sproochesituatioun zu Lëtzebuerg mussen op eng verständlech Manéier fir d'breet Ëffentlechkeet opbereet ginn. Duerch eng direkt Kooperatioun tëscht dem „Zentrum fir d'Lëtzebuergesch“ an dem „Institut fir lëtzebuergesch Sprooch- a Literaturwëssenschaft“ vun der Uni Lëtzebuerg gi Fuerschanalysen an -resultater no bausse gedroen. Esou gi Synergien geschafen, fir d'Fuerschung zu der Lëtzebuerger Sprooch an der Literatur méi siichtbar ze maachen a besser an der Gesellschaft ze verankeren.

Reegelméisseg Virlesungsreie mat Virträg ronderëm spezifesch Themen aus dem Beräich vun der Lëtzebuerger Sprooch a Kultur ginn dem interesséierte Public d'Méiglechkeet, d'Sproochfuerscher an -experten ze begënnen a sech mat hinnen auszetauschen.

13. Kooperatioun mat Universitëten am Ausland

Och op universitärem Niveau gi Fördermoosname fir d'Lëtzebuerger Sprooch lancéiert. Mam „Institut fir lëtzebuergesch Sprooch- a Literaturwëssenschaft“ vun der Uni Lëtzebuerg existéiert hei am Land eng Fuerschungsequipe, déi sech mat ganz spezifesch Elementer vun der Sprooch an der Kultur auserneeetzt a reegelméisseg interessant Donnéeën liwwert. Kooperatiounen mat Universitëten am Ausland ginn erhalen a wa méiglech ausgebaut (z.B. Center for Luxembourg Studies zu Sheffield). Eng besonnesch Bedeitung kënn dobäi der Kooperatioun mat Universitëten an der Groussregioun zou.

14. Etude zu Jugendsprooch a Jugendkommunikatioun

Déi nei technologesch a kommunikativ Méiglechkeeten, wéi SMSen a sozial Netzwierker, hunn de Gebrauch vun der lëtzebuergescher Schrëftsprooch erhéicht, och a virun allem bei der Jugend. Dofir ass et vun Interessi, de Jonken hir reell schrëftsproochlech Praktiken aus dem Alldag méi genee ënnert d'Lupp ze huelen. Eng grouss ugeluechten Etude soll Abléck bréngen, wéi d'Jugend als *digital natives* schreift an allgemeng kommunizéiert, am Kontext vun hiren technologeschen a méisproochege Kompetenzen. Unhand vun engem Documentaire sollen op méi uspreechbar Aart a Weis d'Aspekter vu Jugendsprooch a Jugendkommunikatioun vermittelt ginn.

III. D'Léiere vun der Lëtzebuerger Sprooch a Kultur fördern

Am Klengkandberäich

15. Lëtzebuergesch an de Betreungsstrukturen

D'Fachleit bestätegen, datt kleng Kanner Sproochen op eng natierlech an intuitiv Manéier léieren. D'Regierung wëllt dës formidabel Chance notzen a féiert e Programm fir eng méisproocheg Erziéung fir Kanner vun 1 bis 4 Joer an. Vu September 2017 u gëtt an alle Crècheën a Betreungsstrukturen, déi CSA-Déngschtleeschter sinn, souwuel Lëtzebuergesch wéi och Franséisch geschwat. Qualifizéiert a speziell ausgebildeten Erzieher féieren d'Kanner spilleresch un déi zwou Sproochen erun, woubäi si dem Alter an den individuelle Besoine vun deene ganz Kleng Rechnung droen. Esou kommen déi kleng friemsproochlech Kanner systematesch a Kontakt mat der Lëtzebuerger Sprooch, wat hinnen hëlleft,

sech an déi Lëtzebuerger Gesellschaft ze integréieren a spéider an der Grondschoul op Däitsch liesen a schreiwen ze léieren.

An der Grondschoul

16. Lëtzebuergesch am Cycle 1

D'Lëtzebuerger Sprooch behält déi wichteg Plaz, déi si och elo schonn am Cycle 1 vun der Grondschoul (Éducation précoce an Éducation préscolaire) huet. Fir d'Léierpersonal a sengen Efforten ze ënnerstëtzen, gëtt d'Léierwierk „Lëtzebuergesch an der Spillschoul“ fir de spillereschen Ëmgank an déi éischt (schoulesch) Erfarunge mam Lëtzebuergesch am Cycle 1 iwwerschafft. Didaktesch a pädagogesch Methode ginn un d'Sproocherealitéit vum Land ugepasst. Zousätzlech ginn „best practices“-Fichen erstallt.

17. Lëtzebuergesch als Friemsprouch (LaF)

Et ginn e Programm a passend Léiermaterialien ausgeschafft fir „Lëtzebuergesch als Friemsprouch“ bei jonke Kanner ze enseignéieren. Am Mëttelpunkt steet d'Entwécklung vu mëndleche Kompetenzen (rezeptiv an aktiv), mat Hëllef vu flottem Billermaterial an Audioopnamen. No enger Pilotphas an der *École Internationale de Differdange* an an de *Classes éatiques* vun den DPI-Strukture gëtt d'Material systematesch fir all d'Klassen an der Grondschoul entwéckelt.

18. Méisproocheg Léiermaterialien

Fir d'Rentrée 2017-2018 ginn an der Grondschoul en iwwerschaffte Programm fir d'Lëtzebuergesch an eng Rei nei, méisproocheg asetzbar Materialien ageféiert. Dës vum Educatiounsministère ausgeschaffte Materialie kënnen souwuel eenzel an de verschiddene Sproochecoursen (Däitsch, Franséisch, Lëtzebuergesch) agesat ginn, wéi och hëllefen, allgemeng d'Reflexioun an d'Diskussioun iwwer Sproochen unzureegen. D'Materialien erméiglechen en differenzéierten Ëmgang mat de Sproochen a si vilfälteg an de Klassen asetzbar: Ureege vu Spriechuläss bei de Kanner, éischte Kontakt mam Wuertschaz a Sproochtraining, Entdeckung vun der Sprooch am ëffentleche Raum (Identifizéiere vu Sprooch op de Schëlter, ...), Begleetmaterial fir Schreif- a Lieskompetenzen am Kader vun der Alphabetiséierung ze fërderen,

19. Obligatoresch Lëtzebuergeschcoursen an den internationale Grondschoulen

D'Lëtzebuerger Sprooch ass e wichtige Facteur fir d'Zesummeliwen an eiser Gesellschaft. Dofir soll och jiddwer Jonken, deen zu Lëtzebuerg eng international Schoul besicht, an sengem schoulesche Parcours kënnen Lëtzebuergesch léieren. Dat iwwerschafftent Gesetz iwwer d'Privatschoule wäert dofir d'Obligatioun fir all international Schoulen aféieren, Lëtzebuergeschcoursë fir sämtlech Schüler an hir Programmer opzehuelen. Den Educatiounsministère schafft e kohärent Konzept fir déi Coursen aus.

20. Literaturconcours fir d'Kannerliteratur

An de leschte Joren ass am Beräich vun der Kannerliteratur vill zu Lëtzebuerg entstanen, vun etablierten hin zu Nowuess-Auteuren, déi an der Lëtzebuerger Sprooch schreiwen. Fir d'Lëtzebuergesch Auteuren nach méi präsent an der Educatioun ze maachen an eng gewëssen Aktualitéit an den Thematiken ze garantéieren, gëtt e Literaturconcours an d'Liewe geruff, iwwer deen neit Textmaterial an Optrag gi gëtt. Zousätzlech ginn d'Geschichten op enger digitaler Plattform ugebueden, wou een zum Beispill duerch Liesunge vun den Auteure selwer och d'Héierverstoe kann op authentesch Weis üben.

Am Lycée

21. Ergänzungsmaterial am Beräich vum LaF

Och am Enseignement secondaire an am Enseignement secondaire technique gi weider Ressourcen a Mesurë geschafen, fir Lëtzebuergesch als Friemsprooch (LaF) nach méi zilorientéiert ze enseignéieren. D'Léierwierk *Wat gelift* vun 2011, dat de Volet LaF speziell fir Jugendlecher am Teenager-Alter viséiert, gëtt iwwerschaaft an ergänzt.

22. Fërderung vun de Lieskompetenzen

Duerch d'Opschaffe vu bekannte Lëtzebuergesch Texter sollen am Lycée literaresch Kenntneser an doriwwer eraus allgemeng Lieskompetenze vermëttelt ginn. Dat 2014 publizéiert Liesbuch *Lies de bal* mat flotte klasseschen a modernen Texter gëtt konzeptuell iwwerschaaft an duerch eng didaktesch Dimensioun erweidert. Et gi *Fiches pédagogiques* entwéckelt, déi dem Léierpersonal hëllefen, Hannergrondinformatiounen zu den Texter, Auteuren an den thematesche Schwéierpunkter opzebereeden.

23. Optiounscours „Orthographie“

Och am Beräich vun der norméierter Schrëftsprooch, der Orthographie, ginn nei Offere geschafen. An Zukunft gëtt all interesséierte Schülerinnen a Schüler en Optiounscours „Lëtzebuergesch Orthographie“ an hire jeeweilege Lycéeën ugebueden. D'Lëtzebuergesch-Enseignantë wäerten dës Coursen als Optiounsfach – et kann een also net doduerch duerchfalen – ubidden a weisen, datt dat Lëtzebuergesch am Fong guer net esou komplizéiert ass, wéi vläicht gemengt gëtt.

24. Optiounscours „Lëtzebuergesch Kultur a Literatur“

Kulturell Inhalter sollen am Lycée a Form vun Optiounscoursë vermëttelt ginn. Dofir schafft den Institut fir lëtzebuergesch Sprooch- a Literaturwëssenschaft vun der Uni Lëtzebuerg eng Ringvorlesung aus, déi sech mat de Piliere vun der Lëtzebuergesch Kulturgeschichte - vu fréier bis haut - befaasst. Zum enge gëtt dës Cours an der Formatioun vum *Master in Secondary Education* ageféiert, fir den zukünftigen Enseignanten zentral Wëssensfelder aus dem Beräich vun der Lëtzebuergesch Literatur, dem Theater, der Mediengeschicht mat Film, Radio a Kino, souwéi och der Sproochgeschichte ze vermëttelen. Zum anere gi vum Educatiounsministère fir en Optiounscours „Lëtzebuergesch Kultur a Literatur“ an de Lycéeën *Fiches pédagogiques* ausgeschafft, mat Hëllef vun deenen sech d'Léierpersonal inhaltlech Schwéierpunkte wäert kann.

25. Optiounscours „Kreatiivt Schreiwen am Lëtzebuergesch“

Fir eege kreativ Produktiounen vun de Schülerinnen a Schüler ze fërderen, gëtt en Optiounscours „Kreatiivt Schreiwen am Lëtzebuergesch“ an de Lycéeën ugebueden. Duerch gezielten Input vu Lidder, Texter an och Poetry Slams, déi vu bekannten an awer och vun Nowuesskënschtler op Lëtzebuergesch produzéiert ginn, sollen déi Jonk aktiv mat neien Textzorten a Kontakt kommen, ugereege ginn, um *creative writing* deelzehuelen a sech informell mat der lëtzebuergescher Schrëftsprooch auserneesetzen. Den Input vun den Enseignantë kann dobäi duerch professionell Hëllef vun de lëtzebuergesche Schrëftsteller, Schauspiller a Museker ergänzt ginn.

26. Obligatoresch Lëtzebuergeschcoursen an den internationale Secondaire-Schoulen

Genee wéi fir d'Grondschoulen (cf. Mesure 19) gëtt och fir d'international Secondaire-Schoulen d'Obligatioun ageféiert, Lëtzebuergeschcoursë fir all Schüler an hir Programmer opzehuelen.

An der Erwuessenebildung

27. Erweiterung vun der Offer u Lëtzebuergeschcoursen (LaF an Orthographie) an der Erwuessenebildung

E weidere Schwéierpunkt ass d'Förderung vum Lëtzebuergesch an der Erwuessenebildung. An de leschte Joren ass d'Offer, mee och d'Demande fir Lëtzebuergeschcoursen (Lëtzebuergesch als Friemsprooch an Orthographie) bedeitend an d'Luucht gaangen. Dofir ginn d'Offere landeswäit nach weider ausgebaut an et gi méi Ressourcen zur Verfügung gestallt, an zwar op verschiddenen Niveauen:

- Ausbildung vu Formateuren. D'Formation „Lëtzeburger Sprooch a Kultur“, déi vum *Institut national des Langues* (INL) a vum Institut fir lëtzebuergesch Sprooch- a Literaturwëssenschaft vun der Uni Lëtzebuerg ugebuede gëtt, gëtt nach weider promovéiert, fir datt méi fachlech kompetent Formateure kënnen ausgebilt ginn.
- Ausbau vun der landeswäiter Offer vu Lëtzebuergeschcoursen, och a weidere Gemengen (Lëtzebuergesch als Friemsprooch an Orthographie), doduerch, datt méi Formateure vum INL an dem *Service de la formation des adultes* vum Educatiounsministère rekrutéiert ginn;
- Verbesserung vum didaktesche Material. No dem „Schwätzt Dir Lëtzebuergesch – A1“, dat vum INL konzipéiert gouf, kënnt fir d'Rentrée 2017-2018 de Band „Schwätzt Dir Lëtzebuergesch –A2“ eraus.

28. Nei Offer u Sproochcoursen (LaF) fir Persounen mat DPI- a BPI-Statut

Fir den erwuessene Leit, déi duerch déi rezent Flüchtlingsstréim op Lëtzebuerg koumen, d'Integratioun an eis Gesellschaft ze vereinfachen, gëtt vum *Service de la Formation des Adultes* vum Educatiounsministère eng *Intégration linguistique* an d'Lëtzebuergesch ugebueden. An dësem Cours, deen aus 4 Seancë vu jeeweils 2 Stonnen besteet an an de *Structures de premier accueil* stattfënnt, gëtt de Leit déi méisproocheg Situatioun zu Lëtzebuerg erkläert a mam *Outil 100 Wieder Lëtzebuergesch* eng éischt Aféierung an d'Lëtzebuergesch gemaach, fir d'Kommunikatioun mat der Gesellschaft ze fördern. Fir déi Coursen vun der *Intégration linguistique* ze assuréieren, ginn am *Service de la Formation des Adultes* 3 nei Poste geschafen.

29. Congé linguistique

Den «Congé linguistique» ass e Spezialcongé vun 200 Stonnen pro Berufsliewen, deen et de Salarié vum allen Nationalitéiten (souwéi och den Independanten an deenen, déi e liberale Beruff ausüben) erméiglecht, d'Lëtzeburger Sprooch ze léieren, respektiv ze perfektionéieren, fir sech besser kënnen an eis Gesellschaft ze integréieren.

Déi betraffe Salarié mussen eng Demande un hire Patron maachen, deen säin Avis doriwwer ofgëtt. Duerno hu si, pro Stonn Congé, e Recht op ee Lounausgläich, deen dem Stonneloun entsprécht. Dëse Lounausgläich gëtt vum Patron bezuelt, deen da 50% dovunner vum Staat rembourséiert kritt. Déi Leit, déi als Independent schaffen, respektiv e liberale Beruff ausüben, hunn e Recht op e Lounausgläich vu 50% vun engem Referenzmontant, deen als Basis gedéngt huet, fir dee leschten „exercice cotisable“. An deenen zwee Fäll dierf de Remboursement ee Véierel vum Stonneloun vum onqualifizéierte Mindestloun net depasséieren.

D'Formationen vun der Lëtzeburger Sprooch, déi zu Lëtzebuerg respektiv am Ausland ugebuede ginn, sinn eligibel fir d'Accordéiere vum « Congé linguistique ». Wann de Patron decidéiert, op eegen Initiativ Lëtzebuergeschcoursen ze organiséieren fir seng Mataarbechter, huet den Aarbechtsministère e Budgetskredit, fir sech kënnen un den Organisatiounsfraisen ze bedeelegen.

30. Sproochekenntnisser am sozialen, therapeuteschen a Familljesecteur

Fir agreéiert respektiv konventionéiert Strukturen, déi am sozialen, therapeuteschen a Familljesecteur tätég sinn, gesinn d'Gesetz (*loi modifiée du 8 septembre 2008, réglant les relations entre l'État et les organismes œuvrant dans les domaines social, familial et thérapeutique*) an déi dozougehéiereg *Règlements d'exécution* spezifesch Konditiounen fir d'Sproochekenntnisser vir. Esou mussen de *Chargé de direction* an d'Personal vun deene Strukture beleëen, datt si sech op Lëtzebuergesch an op d'mannst an enger zweeter vun deenen dräi *Langues usuelles* ausdrécke kënnen. Kënnen déi Sproochekenntnisser net beluecht ginn, da kann de Familljeminister den *Accord* mat der Konditioun verbannen, datt déi betreffend Leit eng *Formation en cours d'emploi* musse maachen, fir déi Sproochen ze léieren.

31. Sproochekenntnisser am Gesondheitssecteur

Dokteren, Psychotherapeuten an Apdikter, grad ewéi déi reglementéiert Gesondheitsberuffer musse laut Gesetz déi 3 administrativ Sprooch vum Grand-Duché, dorënner also och Lëtzebuergesch, verstoen oder sech engagéieren, fir sech déi néideg Kenntnisser an dese Sproochen nodréiglech unzëeegnen.

De Gesondheitsminister huet d'Recht, d'Sproochekenntnisser duerch de Collège médical iwwerpräiwen ze loossen.

Vill Efforte ginn elo schonn an de verschiddene Spideeler gemaach, fir Lëtzebuergeschcoursë fir hiert Personal unzebidden. Dës Coursen hu generell e grouse Succès.

Donieft ass de Ministère am Gaang ze iwwerleeën, zesumme mat der *Fédération des hôpitaux luxembourgeois* (FHL) an dem Collège médical, wéi dës Offer nach kann erweidert ginn.

32. Contrat d'accueil et d'intégration

Den OLAI (*Office luxembourgeois de l'accueil et de l'intégration*) proposéiert allen auslännesche Residenten, déi eng Openthaltsgeneemegung hunn an déi sech laangfristeg zu Lëtzebuerg etabléiere wëllen, e *Contrat d'accueil et d'intégration* ofzeschleissen. Domat engagéiert de Staat sech ënner anerem, fir deene Leit e Sproochecours an op d'mannst enger vun den dräi Sproochen Lëtzebuergesch, Franséisch an Däitsch souwéi och e Cours an der *Instruction civique* unzebidden, fir hir Integratioun an d'Lëtzebuerger Gesellschaft an an den Aarbechtsmarché ze vereinfachen.

33. Lëtzebuerger Integratiouns- a Sozialkohäsiounscenter (LISKO)

Am Juni 2016 ass e Lëtzebuerger Integratiouns- a Sozialkohäsiounscenter (LISKO) an d'Liewe geruff ginn, deem seng Missioun dora besteet, an Zesummenaarbecht mam OLAI d'Integratioun vun deene Persounen, deenen internationale Schutz zouerkannt ginn ass (*bénéficiaires de protection internationale*, BPI), d'Integratioun an d'Lëtzebuerger Gesellschaft, a besonnesch an hirer Regioun, ze erliichten. Déi betreffend Leit ginn an enger Partie Demarché begleet, dorënner och an hiren Efforten, fir Sproochen ze léieren.

34. Eeler Leit

Och fir déi eeler Leit kann d'Sproochesituatioun zu Lëtzebuerg eng Erausforderung sinn. Fir hinnen den Informatiounszougang ze erliichten, ginn eng ganz Partie Broschüren an Internetsitten an den dräi Sproochen Lëtzebuergesch, Däitsch a Franséisch ugebueden. Et ginn den eelere Persounen och Lëtzebuergeschcoursen offréiert. Etuden iwwer d'Integratioun vun eelere Leit mat Migratiounshannergrond sollen ausserdeem hëllefen, den net-Lëtzebuerger Residenten d'Integratioun an eis Strukture fir den drëtten Alter ze erliichten.

35. Université de la Grande Région (UniGR)

D'Université de la Grande Région (UniGR) regroupéiert fënnef Regiounen a sechs Universitëiten (Saarland, Léck, Lëtzebuerg, Loutrengen, Kaiserslautern an Tréier) a bitt d'Méiglechkeet, an den dräi Sproochen Däitsch, Franséisch a Lëtzebuergesch ze studéieren an ze recherchéieren. Domat offrëiert d'UniGR e méisproochegen an interkulturelle Kontext, deen sech exzellent eegent, fir d'Méisproochegkeet ze fërderen an Etuden iwwer de grenziwwerschreidende Sproochegebrauch ze maachen.

An der breeder Ëffentlechkeet

36. Ëffentlechkeetscampagne fir d'Promotioun vun der Lëtzebuerger Orthographie

De Wëlle fir korrekt Lëtzebuergesch ze schreiwen ass an der Lescht an der Lëtzebuerger Gesellschaft ëmmer méi heefeg ëffentlech geäussert ginn. Dofir huet den Educatiounsministère am Januar 2017 eng grouss ugeluechten Orthographie-Campagne lancéiert. Nom Enn vun der Campagne ginn der breeder Ëffentlechkeet verschidde Materialie gratis zur Verfügung gestallt, mat deene jiddwereen no senge Besoine verschidden Niveaue vun der Orthographie ka léieren:

- eng Online-Plattform, op där déi wichtegst Reegelen op eng einfach Aart a Weis kapitelweis virgestallt ginn;
- eng digital Broschür, déi dat ganz Reegeliwerk virstellt. Si wäert am Mäerz och als Print-Versioun op ausgewielte Plazen am Land ausgeluecht ginn.

IV. D'Lëtzebuergesch-sproocheg Kultur promouvéieren

37. Kulturell Projeten a Lëtzebuerger Sprooch

Sprooch a Kultur gehéieren enk zesummen. D'Lëtzebuerger Sprooch ass fest am Kulturliewen zu Lëtzebuerg verankert, mee och d'Sproochévifalt huet hir fest Plaz am kulturellen Agenda. Kulturell Projeten, déi vun Associatiounen oder private Persounen initiéiert ginn an d'Lëtzebuerger Sprooch an d'Sproochévifalt zu Lëtzebuerg fërderen, ginn iwwer de Kulturministère duerch direkt Subventiounen finanziell ënnerstëtzt.

38. En nationalen Dag vun der Lëtzebuerger Sprooch a Kultur

D'Lëtzebuerger Sprooch a kulturell Evenementer sinn Deel vun eisem Alldag. Fir d'Sproochbewosstsinn am Lëtzebuergeschen ze fërderen a mat alle Bierger de sproochlechen a kulturelle Räichtum an eisem Land an de Mëttelpunkt ze stellen, gëtt en nationalen Dag vun der Lëtzebuerger Sprooch a Kultur an d'Liewe geruff. Ob Musek, Literatur, Theater oder Film, all interesséiert Leit sollen deen Dag op d'Verfalt an deene Beräicher opmierksam gemaach ginn.

39. En nationale Präis fir d'Verdëngschter ronderëm d'Lëtzebuerger Sprooch

Initiativen a ganz ënnerschiddleche Beräicher kënnen nohalteg zur Fërderung vun der Lëtzebuerger Sprooch an dem Sproochbewosstsinn bäidroen. Fir esou Bäitrag ze encouragéieren, gëtt e Präis an d'Liewe geruff, deen all zwee bis dräi Joer eng Persoun – en Auteur, en Editeur, e Wëssenschaftler, e Museker, asw. – fir seng Verdëngschter ronderëm d'Lëtzebuerger Sprooch auszeechent.

40. Roll vun de kulturellen Instituter an der Opwäertung vum Lëtzebuergesch als kulturelle Patrimoine

D'kulturell Instituter, déi mam Gesetz vun 2004 geschafe goufen, spillen eng wichteg Roll am Erhalen, Opwäerten an Archivéiere vun eisem Patrimoine, och an der Lëtzebuurger Sprooch. Si ginn encouragéiert, dëse Patrimoine verstärkt an d'Vitrinn ze stellen, an dem Public, a besonnesch de Schoulen, accessibel ze maachen, duerch Verëffentlechungsprojeten op Lëtzebuergesch a Verbreeden an de Schoul- an ëffentleche Bibliothéiken. Et gëtt och weider un Unterrechtsmaterialie fir Schoule geschafft, zum Beispill am Beräich vun der Literatur (opgrond vun der Anthologie *Litèresch Welten*) oder am Beräich vun der Musek (*De Litty* vum CEDOM (BNL)).